

JYX

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Säntti, Joonas

Title: Kultivoitu aprikulli - Kutsu minua nimelläsi kuvaa miesvartalon haurautta sävykkäästi

Year: 2019

Version: Published version

Copyright: © Nuoren voiman liitto 2019

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Säntti, J. Kultivoitu aprikulli - Kutsu minua nimelläsi kuvaa miesvartalon haurautta sävykkäästi. Nuori voima, (3-4), 76-77. <https://nuorivoima.fi/lue/arvio/kultivoitu-aprikulli-kutsu-minua-nimellasi-kuvaa-miesvartalon-haurautta-savykkaasti>

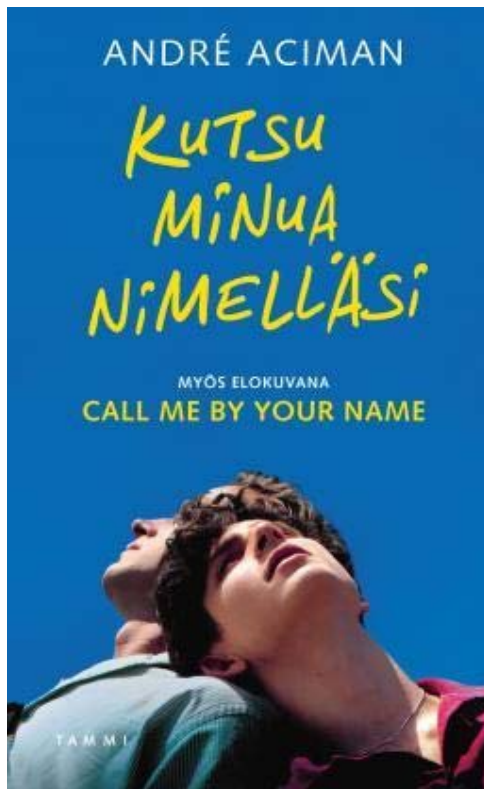
NUORI VOIMA

Kultivoitu aprikulli - Kutsu minua nimelläsi kuvaa miesvartalon haurautta sävykkäästi

ARVIO

|
JOONAS SÄNTTI
|14.10.2019

Voiko koskaan tavoittaa sitä hetkeä, jolloin rakastuminen alkaa? Onko jokin saanut alkunsa jo ensimmäisestä äänenpainosta, tavasta tervehtiä, jonka asenteessa on jotain samanaikaisesti ärsyttävää ja houkuttelevaa? André Acimanin romaanissa yksi huoletta huikattu tervehdys – ”Later!” – toimii proustilaisena porttina muistojen kesään ja ensirakkauteen.

André Aciman: *Kutsu minua nimelläsi* (*Call Me By Your Name*, 2007)

Suom. Antero Tiittula. Tammi 2019. 317 s.

Luca Guadagninon elokuva *Call Me By Your Name* (2017) oli monille katsojille, myös minulle, poikkeuksellisen voimakas katsomiskokemus, jossa nuoren rakkauden huuma tuli hämmäntävän samastuttavasti iholla aistittavaksi. Kymmenen vuotta aiemmin julkaistun romaanin kvalia, eli miltä-se-tuntuisuus, on hyvin erilaista. Kirjan vahvuus on tarkkuudessa, hidastetun mielen liikkeiden kuvaamisessa ja monikerroksisessa asetelmassa, jossa kertojana toimiva vanhempi Elio tarkastelee nuoremman minänsä epävarmoja tuntemuksia – ei kuitenkaan etäännyttäen tai kriittisesti, vaan pikemmin tavoitellen sanoilla menneen kokemuksen täyttä painoa.

1980-luvun italialaiseen maaseutukylään sijoittuvan romaanin kertojana toimii varhaiskypsä 17-vuotias Elio, jonka vanhemmilla on tapana majoittaa kesävieraisiksi nuoria akateemikoita. Tämän kesän vieras on tutkimuskirjaa viimeistelevä Oliver, rentoa amerikkalaista itsevarmuutta huokuva ”il cauboy” ja ”muvistar”. Suurin osa romaanista kuvaa rakastuneen Elion kaipuuta, odotusta ja epäilyä. Hartaasti odotetun lemmenhetken koittaessa Elio toteaa rakastaneensa ”tuon hetken egalitarismia”, kahden toisaan ymmärtävän sielun kohtaamista. Elio on 17, Oliver jo 24, mutta kahden nuoren älykön välinen suhde esitetään täysin vailla tietoisien vallankäytön tai hyväksikäytön sävyjä.

Aciman kuvaa professoriskodin asukkeja, joiden dialogi hypähtelee kevyesti arkiesineistä taidehistoriaan ja erektiosta filosofisiin abstraktioihin. Kyseessä on juuri sellainen romaani, jossa kesken dramaattisen tunnustuksen keksitään keino viitata **Montaignen** ja **Emily Brontën** sanoihin romanttisesta ystävydestä. Rakkauden poltetta jäähdytellen rupatellen **Herakleitoksen** tulkinnasta ja kokeillen **Bachia** eri soittimilla. Pikantteja keskusteluja ruokapöydässä ryydittää pieni sivuvivahde ylemmän keskiluokan diasporaa. Tämä kaikki voisi olla kovin vaivaannuttavaa, jonkinlainen keinoauringossa eltaantuneiden taideromaanikliseiden cocktail.

Aciman onnistuu tekemään kaikesta romanttista, ei lainkaan tirkistelevää. Seksi poikien välillä on niin intiimiä, että heidän minuutensa tuntuvat sulautuvan toisiinsa.

Onneksi näin ei ole. *Kutsu minua nimelläsi* toimii varsin aidon tuntuksena ja herkästi myötäelävänä kuvauksena voimakkaasta rakkaudesta, johon verrattuna muu voi olla vain ”rinnakkaiselämää”. Uskottavuuden kannalta on tärkeää, että Elion tuskat eivät jää pelkän rakastuneen mielen sisälle vaan ruumiin tarpeetkin pääsevät muutaman kerran purkautumaan. Rakkaus tuntuu myös varpaissa ja pyllynsäissä, joten ylevästä siirrytään nopeasti iholle, kuten aprikoosien etymologiasta ”aprikulliin”. Pakkomielteitään häpeävä Elio toteuttaa halujaan Oliverin uimahousuihin ja pehmeään persikkaan. Tällaiset kohtaukset edellyttävät tarkkaa tyylitajua, ja jotenkin Aciman onnistuu tekemään kaikesta romanttista, ei lainkaan tirkistelevää. Seksi poikien välillä on niin intiimiä, että heidän minuutensa tuntuvat sulautuvan toisiinsa, kuten teoksen nimikin ilmaisee.

Kuvatessaan kahden miehen välistä rakkautta romaani ei silti ole perinteisin kertomus homoidentiteetin löytämisestä. Eliolle rakkaus näyttäytyy yksilöiden välisenä, joten seksuaalista nautintoa löytyy myös naisten seurassa. Elio on siis biseksuaali tai kuten hän itse toteaa, joku joka haluaisi ”olla sekä mies että nainen – sekä miehen että naisen kanssa”. Monikäyttöisen persikan keskustakin auttaa pitämään mielessä vaihtoehtojen kirjon, koska se muistuttaa ”paitsi anusta myös vaginaa”. En sanoisi, että näillä elementeillä pelaavia vakavahenkisiä rakkausromaaneja on maailmassa vielä liikaa. Huomasin toivovani, että

miesvartalon pehmeyttä ja huokuisuutta, himoa kokevan miehen hämmennystä ja pohjimmiltaan ”feminiinistä” haurautta kuvattaisiin useammin näin sävykkäästi. Peniksethän ovat harvoin falloksia ja enemmän fillettejä, pikkutyttösiä, kuten ranskalaistaiteilija **Louise Bourgeois** oivaltavalla veistoksellaan osoitti. Acimania lukiessani en voinut olla aprikoimatta, miksi tämä tulee useammin esiin miehen ja miehen, naisen ja naisen välisen seksin kuvauksissa.

Jos yhtään nauttii realistisen proosan lukemisesta, on vaikea vastustaa toisiinsa kietoutuvien häpeän, pelon ja himon jännitysnäytelmää.

Varsinkin romaanin alkupuolella harjoitetaan välillä pitkiä ja kimurantteja virkkeitä, joissa pohditaan halun hippaleikkiä: ymmärtääkö toinen, että minä tiedän hänen teeskennelleen, kun oli olevinaan huomaamatta katsettani? Tällaisissa Aciman on hyvin taitava. Jos yhtään nauttii realistisen proosan lukemisesta, on vaikea vastustaa toisiinsa kietoutuvien häpeän, pelon ja himon jännitysnäytelmää. Samalla romaani pyrkii osoittamaan, miten etevä ihmismieli on keksimään kiertoreittejä sille, mitä on koko ajan salaa itseltään tavoitellut. Vahvasta yhteyden tunteesta huolimatta poikien suhde on täynnä epäilyksiä ja salailua. Ensimmäisen kerran jälkeen hän haluaa puhdistua iholleen lentäneestä siemennesteestä kuin jonkinlaisesta olemukseen syöpyneestä häpeätahrasta. Näin romaanissa käsitellään myös homoseksuaalisuuteen liittyvää stigman kokemusta, vaikka Elion perhe on hyvin suvaitsevainen ja turvallinen.

Pankaas nyt jo!

Rakkaus kieleen johtaa välillä itsearvoiseen sanaherkutteluun, jossa virkkeen puolivälissä kohtaavat ”sydämen kammiot samoin kuin himon salaluukut, ajan madonreiät ja identiteetiksi kutsumamme vetolaatikon valepohjat”. Periaatteessa olen hitaan ja kuvailevan kerronnan suuri ystävä, mutta kun lakanoita pitkin liikkuvaa jäseniä verrataan tiedustelupartioon ja muita ruumiinosia yökerhon jonottajiin, jotka ”polkevat jalkaa ulkona kylmässä”, tekisi kieltämättä mieli kehottaa säästämään metaforia. Pankaas nyt jo! Ilmaisu on tosiaan suurieleistä ja täynnä pakahduttavaa tunnetta. Ehkä juuri henkilö-kertojan käyttäminen maadoittaa tällaiset ilmaisut lopulta uskottaviksi, koska ensirakkauden huumaa elävän teini-ikäisen kokemusmaailmassa teatraalisuus ja vilpittömyys eivät välttämättä ole toistensa vastakohtia. Satuttaisinko itseäni ja antaisin hänen ymmärtää kaiken vasta myöhemmin, Elio tuskailee liian vanhoja kirjoja lukeneen kärsivän rakastajan tapaan.

Aciman kirjoittaa näyttävästi perinnetietoista proosaa, josta paistaa läpi päivätyö kirjallisuuden professorina. Asetelma itsessään on enemmän kuin hieman proustilainen, koska kadonnutta aikaa tässä ollaan palauttamassa. Lähtöasetelma, jossa amerikkalainen älymystö löytää itseään Euroopassa, muistuttaa esimerkiksi **Henry Jamesista**, toisesta queer-kaanonin kaapinpäällimmäisestä. Psykologinen tarkkuus mustasukkaisuuden ja epäilyn kuvaamisessa tuo mieleen myös **Coletten** lyhyet romaanit. Näiden klassikoiden lumoavuuteen Aciman ei yllä, mutta sellaista tuskin kehtaisi odottaa.

Tunnelma muuttuu romaanin lopussa, joka elokuvaversiosta poiketen kuvaa aikuisiksi kasvaneiden päähenkilöiden myöhempiä kohtaamisia useiden vuosien ajan. Niiden kautta romaanista tulee elegia kadotetuille mahdollisuuksille, yhden ihmeellisen kesän hautakirjoitus. Henkilöhahmon käyttäminen kertojana toki tuo tähän realistiselle proosalle ominaista tulkinnanvaraisuutta: millä tavalla toisen osapuolen totuus olisi erilainen? Amerikkalaisen kustantamonsa mukaan Aciman julkaisee piakkoin romaanille jatko-osan, jossa näkökulmia laajennetaan.

Kustantamo olisi voinut kunnioittaa suomennosta hieman tyylikkäämmällä painoksella.

Luin romaanin mielelläni kahdesti, mutta Guadagninon filmatisointi on kiinnostavampaa elokuvataiteena kuin Acimanin teos sanataiteena. Osaksi se johtuu tuttuuden kokemuksesta, enkä tarkoita pelkästään tarinaa, jossa miesten välinen rakkaus päättyy jälleen yhdenlaiseen kaappiin kätkeytyksi. Elokuvan avoimempi lopetus oli mielestäni toimivampi ratkaisu.

Antero Tiittulan käännös tavoittaa hyvin kirjan vakavan tunnelman ja lukujen väliset sävynvaihdot. Kustantamo olisi voinut kunnioittaa suomennosta hieman tyylikkäämmällä painoksella, koska kirjaesine näyttää nyt vähän halvalta sivutuotteelta. Vaikutelmaa ei varsinaisesti paranna se, että kaikista mahdollisista asiantuntijoista takakannen mainostekstissä on päätetty siteerata yhdysvaltalaisista muotisuunnittelijaa. Hänen mielestään kirja oli leffaa parempi.

Teksti on ilmestynyt alunperin Nuoren Voiman Iho-tuplanumerossa (3-4/2019). Tilaa lehti tästä.